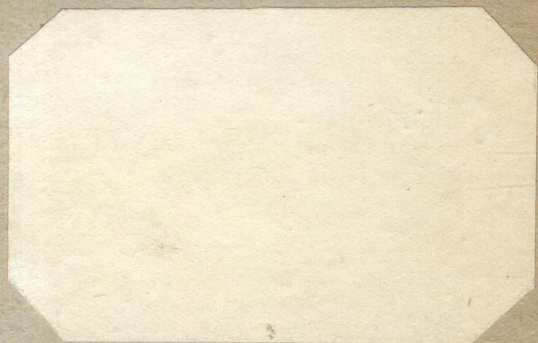
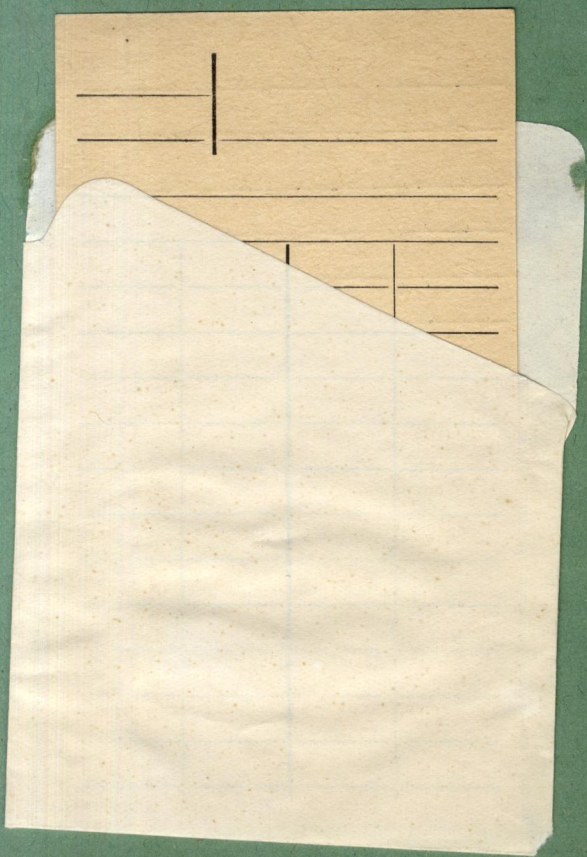
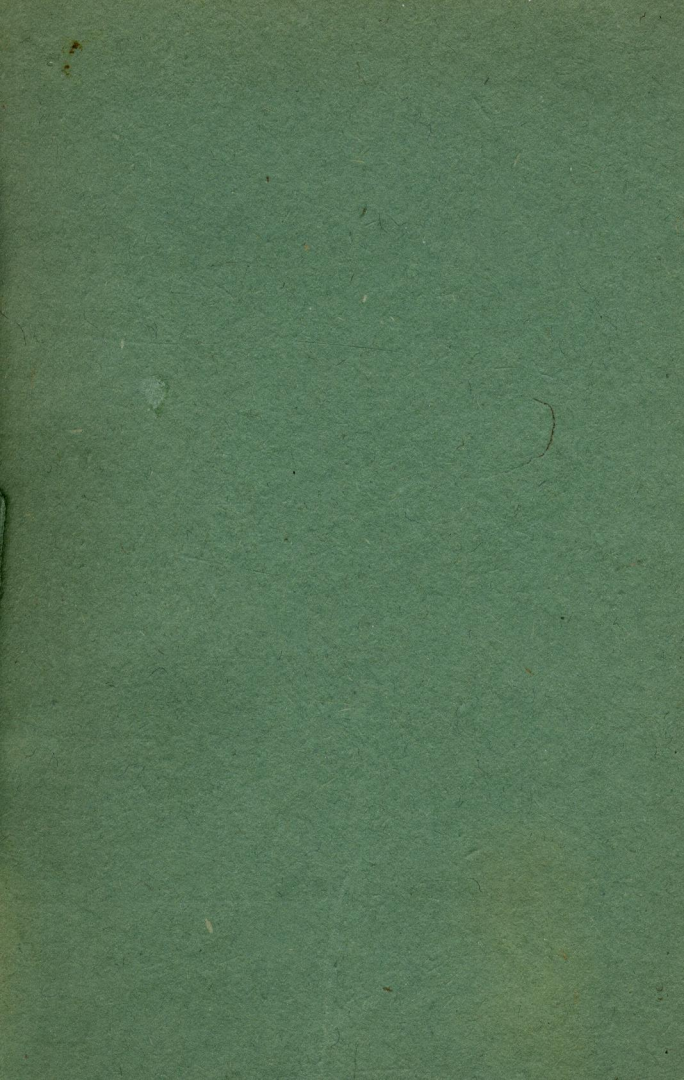
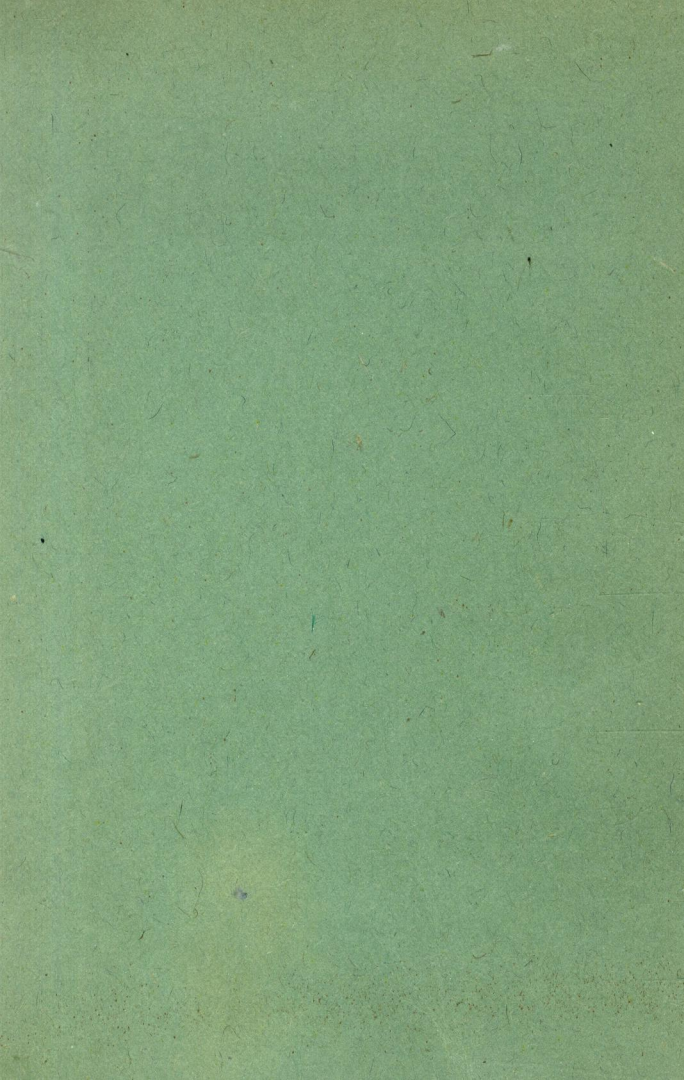

ХЛОПСЬКА БІБЛІОТЕКА.
XIV.

6565

59

РАДИКАЛЬНА ТАКТИКА

Часть I.

„Радикали і анархісти“

Написав

„Радикали і півди“

Др. ІВАН ФРАНКО.

Ціна 3 кр.

ЛВІВ, 1898.

Накладом редакції „Громадського Голосу“.

З друкарні Нар. Ст. Манецкого і Співки
(Готель Жоржа).

329.14(47.74)(049)

50K

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И- 34 234

Львівська Філія
Бібліотеки АН-УРСР

592ch

I

153

ПЕРЕДМОВА.

Тактикою називає ся спосіб поступування одного чоловіка супроти иньших, одної партії супроти иньших. Не досить знати програму партії, а треба знати й її тактику. Програма означає ціль, тактика показує дорогу, якою партія думає йти, способи боротьби, яких хоче держати ся. Може бути програма найкраща, а тактика погана — і партія упаде не здобувши нічого. І протівно, доброю тактикою осягають свою ціль звичайно і найменше поступові партії.

Певна річ, в головних нарисах тактика повинна впливати з програми партії, і се бачимо в нашій радикальній, хлопській тактиці. Вияснене тактики послужить по троха до вияснення програми, розвіє різні сумніви і непевності.

В отсій першій книжочці ми вияснюємо відносини нашої партії до анархістів і до жидів, бо такого вияснення домагають ся обставини. В дальшій частині вияснимо відношене радикальної партії до релігії і до попів. Далі підуть інші точки в міру потреби.

І. Франко.

І. РАДИКАЛИ І АНАРХІСТИ.

Огидний злочин безумного фанатика, Італіянця Люккені, котрого жертвою впала на вольній швайцарській землі нічим неповинна, високо освічена і високо гуманна та чоловіколюбна цісарева австрійська Єлисавета, дає причину деяким несумлінним лайдакам різної масти, в сурдутах, мундурах і реверендах, бризкати піною на всі поступові напрямки в життю і політиці, на немілі їм партії соціалістів і радикалів, немовби то Люккені був одним із їх табору. Вони не забувають при тім кликати уряд, щоби як найшвидше здусив усяку свободу і загасив просвіту, бо, мовляв, тільки під панованем темноти і насильства простий народ буде спокійний і не посміє ані муркнути.

На се пророкованє треба сказати, що воно зовсім безглузде. Доказом може бути сам

Люккені. В Італії пануючі версгви так докладно обдерли, отуманили і пригнобили простий народ по селах і по містах, відібрали йому не тільки средства до життя, але і всю політичну свободу, що йому лишає ся тільки одно — тікати з рідного краю за заробітком, а вся політика зводить ся у него также на одно, на сліпу, дику ненависть до всіх богатих, і заставляє його кидати ся з ножем, з бомбами і револьверами на невинних людей. Італіянци кидали бомби в Іспанії, Італіянець забив президента французької республіки Карно, і тепер Італіянець позбавив життя жінку, зломану родинними нещастями, віддану тільки духовим інтересам, поезиї, штуці, історії і доброчинности. Ось до чого доводить панованє здирства, темноти і безвстидного шахрайства в італіянськїм краю! А подібне панованє в Угорщині чи не доводить і там до кровавих розрухів і диких вибриків звірячої рознуки?

А тепер кілька слів про політичні погляди, до яких признає ся той злочинець. Він називає себе анархістом, т. є. чоловіком що хоче скасувати всі уряди, всяку власть, що хоче, аби кождий чоловік був сам собі паном і робив, що йому подобає ся. Можна собі думати про сей погляд як хто хоче, але се одно треба

сказати, що з соціалістичним поглядом він годить ся так, як огонь з водою, пристає до него так, як п'ястук до носа або як горбатий до стіни. Бо коли соціалісти, а за ними й радикали, хочуть упрощення і скріплення громадських зв'язків, що лучать людей з людьми, добиваються ся як найбільшій спільності між людьми, то анархісти бачуть в тій спільності найбільшу небезпеку для людського розвою і хочуть цілковитого її скасування. Коли соціалісти і радикали бажають зміни, направи, вдосконалення законів громадського і політичного життя, то анархісти раді би цілком знівечити і скасувати всякі закони і замість них поставити саму тільки неограничену волю кожної одиниці.

Коли соціалісти і радикали вважають працю головним обов'язком чоловіка і основою людського розвою, а основою своєї програми кладуть упорядковане, організацію праці таку, щоб чоловік чоловіка не кривдив і не користувався плодами чужого труду, — то анархісти вважають працю нещастям для чоловіка, а її організацію найбільшим ярмом, яке тільки могло би впасти на людський рід.

Якжеж супроти сего може тямучий і сумлінний чоловік говорити про якусь спільність між анархістами і радикалами? Можуть се го-

ворити тільки безсумлінні брехуни, котрі раді би те нещастє, що впало на наш цісарський Дім, використати для скріплення і втвердження свого панованя.

Але нехай памятають отсе одно. Є ще одна важна ріжниця між анархістами і соціялістами та радикалами. Соціялісти і радикали працюють явно, старають ся пригорнути маси народа до своїх думок і до своїх організацій. Вони закладають товариства, видають книжки і газети, скликають віча і збори, засідають у радах громадських, соймах і парламентах, одним словом — працюють легально над зміною і поправою теперішніх відносин. Політична свобода є для них конечна, а всяке її обмеженє є для них шкідливе. Анархісти зовсім противно. Вони ніколи не обертають ся до широкої маси народа, бо знають, що до їх поглядів можуть пристати тільки деякі засліплені або божевільні люде. Анархісти не завязують товариств, їм вистарчить одна-друга газетка видавана дene-будь у Швайцарії або в Америці, а коли й тої не буде, то їм вистарчить устне порозумінє. Вони не потребують політичної свободи в краю; противно, чим більший буде утиск, чим більша темнота, чим більше здирство, чим більша несправедливість, тим ліпше для них, бо тоді

вони можуть надіяти ся, що власне ті причини попхнуть більше людей до розпуки, заведуть в ряди анархістів.

Нехай же не забувають ті круки, що нині кракають на радикалів і бажали би вирвати з коренем і ті невеликі народні права, які маємо доси, щоби тільки не дати народови радикалізувати ся, — що вони роблять прислугу комусь зовсім іншому. Радикалізм і соціялізм може й ви полете, а анархізм насадите!

II. РАДИКАЛИ І ЖИДИ.

Наші русько-шляхотські і русько-попівські газети привикли називати радикалів жидівськими запродавцями, жидівськими слугами, жидівськими спільниками і Бог зна ще якими жидівськими рідними братами. А коли радикали промовляють їм до сумління, що прецінь так у живі очі брехати встидно, що треба ж подати якийсь хоч найменший доказ на те, що говорить ся, то відповідають нам одно:

— А чому ж не виступаєте против жидів? Чому не бунтуєте нарід против тих найгірших наших ворогів?

Чому ми не виступаємо спеціально против жидів, яко жидів, се скажемо зараз, але тепер скажемо тільки одно. Навіть як би се було правда, що ми зовсім не виступаємо против жидів, то чи се є доказ, що ми маємо якусь спілку з жидами? Адже се так, як коли би я одної ночі не ночував дома, а мені закинули: а, ти не ночував тоді дома, а тої ночі там і там замордовано чоловіка, — значить, се ти його замордував. Гов, панове! Се може бути один признак, один слід, але ніколи не може бути доказом!

Але нашим великим патріотам байдуже, чи доказ готовий, чи ні. Їм аби болотом кидати, висше їх амбіция не йде. Вони кричать:

— Франко був при „Kurjerze Lwowskim,“ значить, він підкуплений жидами!

Чи „Kurjer Lwowski“ є жидівське письмо, чи він підкупував кого і якою сумою підкупив Франка — се їм байдуже, сего вони не знають і не доходять. Аби болотом кинути, а там уже на кого впаде болото, той нехай обмиває ся, як уміє. Який чесний спосіб войовання! Але й сего їм мало. Ось один череватий патріот з Тернопільщини прибігає недавно до другого такого патріота з новиною:

— Знаєте, Франко властиво є жид, він властиво називав ся Френкель, а вихрестив ся тільки тоді, як мав брати слюб з християнкою!

Розуміє ся, що з таким людьми говорити про чесний спосіб войовання нема що. Лишає ся тільки просити Бога: хорони їх Боже від розмягчення мізку!

Але кількож то правди є в тім, що радикали не виступають против жидів? Як раз тільки, кілько в тім, що рак свище, а вош кашляє. Адже вся радикальна програма йде до того, щоби зробити неможливим панованє жидів і всяких дармоїдів над робучими людьми. Адже організуючи народні спілки радикали почали сильно витискати жидів із сел. Адже нема ані одного радикального віча, де би радикальні бесідники не остерігали людей перед жидівськими п'явками. Адже нпр. Фравко на пару літ перед Вахнянином знайомив читачів із змістом книжки дра Каро про лихву в Галичині, на пару літ перед дром Вітолдом Левіцким обчислював розміри завойовання великої посілости жидами, а рабін з Ясс Ліп ще в 1886 році головно против него написав свою брошуру „Die antisemitische Geisteskrankheit.“

Але правда, радикали не є антисеміти. Говоримо се явно і отверто. Ми не є ворогами жидів для того, що вони жида, що походять з Палестини, що мають пейси і халати і пахнуть цибулею. Байдуже нам до сего і ми певно не будемо задля таких глупих причин ширити в народі ненависти против жидів, котрих величезна більшість в нашім краю ще біднійша і ще нещасливійша від наших селян. Ми дуже добре знаємо, до чого веде ширенє такої сліпої ненависти. Он погляньте, до чого воно довело на Мазурщині! Попи і різні темні духи від давна клептіли там мужикови: жид твій найбільший ворог! жид тебе висисає, жид тебе руйнує, жида треба бити! І збаламучений мужик кинув ся на жидів, кинув ся бити жидівські вікна і склянки! І що з того вийшло? Ті самі, що його баламутили, потім накликали на него жандармів і військо, положено трупом кільканацять людей, арештовано кілька сот, позасуджувано кількадесять на кримінал. А жидам що стало ся? Коли й потерпіли дещо, то хиба найбільшійші, зарібники та лапсердаки. Богатші, у котрих понищено і порабовано, сьміють ся в кулак, бо всю шкоду мусять їм люде звернути ще й з процентами. А найбогатіших жидів, банкирів, капіталістів та фабрикантів при всій

тій історії навіть не засвербіло. Їм ані волос з голови не спав, їх ніякий противжидівський розрух не досягне, бо вони сидять у столицях і загібають зиски однаково і з християн і з бідних жидів.

Знаючи се все дуже добре чиж мали би радикали сумліне кликати народ против жидів для того тільки, що вони жида? Ні, радикали кличуть і гуртують народ не против жидів, а против жидівського дармоїдства і визиску, против жидівської бути і збиткованя. Та ні, не против самого жидівського дармоїдства, але против усякого дармоїдства і визиску, обрізаного й необрізаного, хрещеного й нехрещеного, против усякої бути і збиткованя, чи вони ходять у халаті, чи в мундурі, чи в реверенді. І виступаючи против жидів радикали вміють добре розрізнити і знають, що той жидівський лапсердак з пейсами в халаті і з цибуляним запахом є далеко меншим ворогом хлопа, ніж той цивілізований, уфракований і удекорований жидівський фінансіст, міліонер, спекулянт та гуртівник, що обертає міліонами, ходить по під руку з графами та міністрами, котрому з любим усьміхом стискають руку біскупи та митрополіти! Против тих великих пявок виступають радикали найсильніше. Вони бють на ті державні

і громадські порядки, що дозволяють тим пиячкам наношити ся і запевняють їм не тільки повну безкарність, але в додатку ще всякі почести, пошану і ордери.

Радикали знають ще одно. Хто скористав із мазурських противжидівських розрухів? Хлопи певно ні. Жиди коли не стратили, то й не зискали. А зискали маґнати, пани і єзуїти, ті найбільші вороги всякого робучого, а тим самим і руського народу. Через заведене виємкового стану вони зискали повну власть над бідним народом, позаборонювали всі людові і соціалістичні газети, щоби борони Боже той народ не доходив до розуму, і силують ся здусити серед народа всякий свободний рух, всяку вільну думку, всякий зарід політичного і духового життя. Ось правдиві здобутки противжидівських розрухів! Жидівським пиячкам се також може вийти на користь, робучому народови ніколи, руському народови ніяким сьвітом. Тож ми кличемо до тих, котрі всею силою пруть радикалів до противжидівської агітації: Фарисеї і лицеміри! чи ви знаєте чи не знаєте, на чий млин горнете воду? Добре ще, коли не знаєте, в такім разі ви дурні і більше нічого. Але коли знаєте, то як вас назвати?

Та ба, радикали знають ще одно. Покажіть нам село, де би радикали йшли рука в руку з жидами. Не покажете такого села, але за те ми покажемо вам сотки сел, де попи в'язуться з жидами против радикалів, де попи виарендовують жидам церковні ґрунти, сади, сіножати. У нас є вже гарна збірка таких фактів, і ми просимо наших прихильників присилати нам таких фактів, імен і дат як найбільше, щоб ми при нагоді могли звязати все те свинство в одну вязанку і заткати нею рота нашим фарисеям. Радикали при виборах ніколи не вязалися з жидівськими агітаторами, а ви, патріоти-антісеміти, чи можете сказати се про себе? Радикали не кричать на жидів, але роблять свою роботу без жидів і против жидівських інтересів, а ви кипите на словах ненавистю против жидів, а без жида кроку не можете ступити, з жидівськими п'явками братаєтесь! Се є різниця між нашим і вашим антисемітизмом.

Львівська Філія
Бібліотеки АН-УРСР

59242

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ II- 34234

И 34.234/1
ХЛОПСЬКА І Ф I
Р-153

Доси вийшли і продають ся в редакції „Громадського Голосу“ ось які книжечки:

1. Страйк чи бойкот (розпродано)	2 кр.
2. Пята курія (розпродано)	2 „
3. Як пан собі біди шукав	5 „
4. Свинська конституція (розпродано)	5 „
5. Двори і хати (розпродано)	2 „
6. Радикали і радикалізм	4 „
7. Програма р. укр. рад партії (розпродана).	2 „
8. Звірячий бюджет	2 „
9. Історія кожуха	2 „
10. Хлопські пісні	10 „
11. Поясненє програми р. укр. рад. партії	10 „
12. Борба руського народу за волю при Б. Хмельницькім (ще не скінчене)	10 „
13. Й. Шумлянський (ще не скінчене)	10 „
14. Радикальна тактика ч. І	3 „

☛ 3 номерів 1, 4 і 5 ладить ся друге виданє ☛

„Громадський Голос“

виходить 2 рази на місяць і коштує річно

1 р. 50 кр.

Адрес: Львів, ул. Курнова ч. 7.

— — —

И-34.234₁

Ф | $\frac{\text{I}}{\text{P-153}}$ |

